

FIIA 16/2011

COMMENT

Timo Behr
Tutkija
Ulkopoliittinen instituutti
Suomenkielinen käännös: Juha Mäkinen

Tahririn aukiolta vaaliurnille > Egyptin ja Marokon vaalit merkitsevät uutta vaihetta arabikeväessä

Marokossa ja Egyptissä pidetyt parlamenttivaalit viittaavat siihen, että arabikevään vallankumouksen aallokko on rauhoittumassa. Vaalit luovat maihin myös uusia voittajia ja häviäjiä, mikä saattaa synnyttää uusia jännitteitä.

Loppuvuodesta kahdessa keskeisessä arabikevään valtiossa pidettiin tärkeät vaalit. Marokkolaiset kävivät vaaliurnilla marraskuun 25. päivänä pidetyissä parlamenttivaaleissa, jotka järjestettiin osana perustuslailista uudistusprosessia. Egyptiläisten vuoro tuli 28.–29. marraskuuta, jolloin maassa pidettiin parlamenttivaalien ensimmäinen kierros. Tunisiassa puolestaan äänestettiin jo lokakuun lopulla perustuslakineuvoston vaaleissa. Kaikkia näitä vaaleja voidaan pitää uutena käännekohtana arabimaiden muutosprosessissa. Vastavalituilla edustajilla on kansalaisilta saatu valtakirja, minkä myötä politiikan painopiste siirtyy kaduilta ja aukioilta istuntosaleihin. Toisaalta vaalitulokset luovat myös uusia voittajia ja häviäjiä, mikä saattaa synnyttää uusia jännitteitä.

Marokon vaaleja on yleisesti ottaen pidetty onnistuneina, vaikka ne käytiin epäsuotuisassa ilmapiirissä. Marokon kuningas Muhammad VI reagoi alkuvuoden protesteihin käynnistämällä perustuslain uudistamisen. Uudistukset ovat sinänsä merkittäviä, mutta valtakunnan ohjaket säilyvät tiukasti kuninkaan käsissä. Uudistuspaketti hyväksyttiin heinäkuussa järjestetyssä kansanäänestyksessä, jossa sitä kannatti peräti 98 prosenttia äänestäjistä – tosin ihmisoikeusjärjestöt ovat kiistäneet

äänestyksen olleen vapaa ja oikeudenmukainen. Protestiliikkeitä tyrehtyi suurilta osin kansanäänestyksen jälkeen, mutta parlamenttivaalien tulos antaa ymmärtää, että kuninkaan uudistuspolitiikkaan kohdistuu yhä huomattavia epäilyksiä.

Sekä protestit aloittanut Helmi-kuun 20. päivän liike että kielletty Oikeus ja hyväntekeväisyys -puolue (*Al-Adl wa Al-Ihssane*) kehittivät ihmisiä boikotoimaan Marokon parlamenttivaaleja, ja äänestysaktiivisuus jäikin huomattavan alhaiseksi. Vaikka rekisteröityneistä äänestäjistä laskettu virallinen äänestysprosentti nousi 45:een, äänestäjien absoluuttinen määrä väheni siitäkin huolimatta, että äänioikeuden ikäraja laskettiin 20:sta 18 vuoteen. Lisäksi peräti 20 prosenttia uurnilla käyneistä turmeli äänestyslippunsa protestiksi tarjolla olleita vaihtoehtoja vastaan.

Vaalien suurin voittaja oli maltillinen islamistinen Oikeus- ja kehitys-puolue, joka sai 107 yhteensä 395 paikasta. Puolueen johtaja Abdelilah Benkirane nimitettiin marraskuun lopulla Marokon uudeksi pääministeriksi. Puolueella on edessään haastava tasapainoilu: sen on pystyttävä sekä tekemään yhteistyötä kuningashuoneen kanssa että vastaamaan kansalaisten vaatimuksiin maan perinteisen eliitin vallan rajoittamiseksi.

Egyptissä tilanne on kehittynyt toiseen suuntaan. Viime viikoina jännitteet mielenosoittajien ja armeijan välillä ovat kiristyneet. Vaaleja edeltäneissä yhteenotoissa kuoli kymmeniä ja haavoittui tuhansia ihmisiä. Konfliktin taustalla on syvenevä kuilu perusteellisempia muutoksia janoavan vallankumouksellisen nuorison sekä vallitsevaa olotilaa puolustavan armeijan välillä. Toisaalta myös protestiliikkeen sisäiset jakolinjat ovat syventyneet. Toiset ovat kannattaneet vaalien lykkäämistä ja vallan välitöntä siirtämistä kansalliselle pelastushallitukselle, kun taas Muslimiveljeskunta on suhtautunut varoen ajatukseen uusista protesteista ja halunnut viedä vaalit sovittuun läpi.

Jännitteistä huolimatta Egyptin vaalien ensimmäinen kierros sujui ilman vakavia välikohtauksia ja äänestysprosentti nousi jopa 52:een. Pieniä epäkohtia esiintyi, mutta yleisesti ottaen vaalien on katsottu olleen vapaat ja oikeudenmukaiset. Vaalit jatkuvat vielä ensi vuoden puolelle, mutta tulos on jo pääpiirteissään selvä: Muslimiveljeskunnan poliittinen siipi, Vapaus- ja oikeuspuolue, sai peräti 49 prosenttia edustajanpaikoista.

Vielä yllättävämpää oli salafistisen al-Nour -puolueen menestys: se keräsi jopa 20 prosenttia paikoista.

Käyntiosoite
Ulkopoliittinen instituutti
Kruunuvuorenkatu 4 00160 Helsinki
Postiosoite
Ulkopoliittinen instituutti
PL 400 00161 Helsinki
Puhelin
+358 (0)9 432 7000
Fax
+358 (0)9 432 7799

www.fiia.fi

Ulkopoliittinen instituutti on eduskunnan yhteydessä toimiva, riippumaton tutkimuslaitos. Instituutti tuottaa korkeatasoista tutkimusta, joka tukee poliittista päätöksentekoa ja avointa keskustelua niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Instituutin julkaisut käyvät läpi sisäisen editointiprosessin, mutta julkaistavat näkemykset ovat kirjoittajien omia.

Liberaali Egyptiläinen blokki jäi kolmannelle sijalle (11 prosenttia paikoista) ja nuorten aktivistien Vallankumous jatkuu – puolue sai vain neljä prosenttia paikoista. Lopulliset tulokset saadaan vasta tammikuussa, mutta koska ensimmäisellä äänestyskierroksella urnilla käytiin lähinnä Egyptin suurimmissa kaupungeissa, ei liberaaleilla puolueilla ole juuri toivoa parantaa asemiaan tulevilla kierroksilla.

Vaikka Marokon ja Egyptin vaalit käytiin erilaisissa olosuhteissa, tiettyjä samankaltaisuuksia on havaittavissa. Molemmissa maissa islamistiset puolueet ovat saavuttaneet selvän voiton. Voittajiin kuuluvat myös niin Egyptin armeija kuin Marokon kuningashuone, jotka tulevat todennäköisesti hyötymään vapaiden vaalien järjestämisestä. Maalliset ja liberaalit ryhmät puolestaan ovat selviä häviäjiä.

Vaalit siirtävät valtaa niissä valituille edustajille, mikä tulee vähentämään nuorten ”katupoliitikkojen” vallankumouksellista legitimeettiiä ja vaikutusvaltaa. Tämä puolestaan leventää entisestään protestoijien ja puoluepoliitikkojen välistä kuilua. Islamistipuolueiden voitto tarkoittaa, että yhteiskunnalliset muutokset tulevat todennäköisesti etenemään pikemminkin vähittäin kuin äkkinäisesti.

Vaikuttaa siis siltä, että vallankumouksen aallot ovat asettumassa Egyptissä ja Marokossa, joskin jännitteiden kiristymisen uudelleen on myös mahdollista. Vaalien tuloksiin pettyneet nuoret protestoijat saattavat palata kaduille purkamaan turhautumistaan. Kehnon tuloksen saaneet liberaalit ja maalliset puolueet saattavat taipua helpommin armeijan tahtoon. Vahvan tuloksen saavuttaneet salafistit voivat sanoutua irti demokratiasta, elleivät saa vaatimuksiaan läpi parlamentissa. Egyptin Muslimiveljeskunta taas joutuu suurimpana puolueena eri osapuolten ristituleen.

Vaalit ovat merkinneet isoa askelta sekä maltillisten uudistusten Marokossa että vallankumouksen läpikäyneessä Egyptissä, mutta tekemällä toisista selviä voittajia ja toisista häviäjiä vaalit ovat samalla koetinkivi demokratiaa ajavien voimien yhtenäisyydelle.